

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกได้แพร่เข้ามา มีบทบาทอย่างสูงต่อสังคมไทยและมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไป ทำให้เยาวชนรุ่นหลังๆ ไม่ทราบว่าเป็นวัฒนธรรมของไทยที่แท้จริงเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยบ้าง การหลงไหลของวัฒนธรรมที่มากพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วเพียงพลิกฝ่ามือเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปจากสังคมเล็กมาสู่สังคมขนาดใหญ่ จากสังคมเมืองสู่สังคมชนบท และจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมทั้งนี้ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป

“ดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ตั้งแต่โบราณกาลมา ในยุคแรกๆ มนุษย์มีชีวิตอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ สิ่งบันเทิงใจที่มนุษย์พึงได้รับก็จากสิ่งแวดล้อมนั่นเอง มนุษย์รู้จักใช้ใบไม้มาเป่าเป็นเสียงเพลง ใช้ปล้องไม้ไผ่มาทำเครื่องดนตรี ใช้เขาสัตว์มาเป็นกระบอกเสียงส่งสัญญาณซึ่งกันและกัน เมื่อสังคมเจริญขึ้นความสนุกสนานในยามว่างก็คือการรวมกลุ่มกันร้องรำทำเพลงเกี่ยวพาราสีกัน และเป็นการพักผ่อนใจควบคู่กันไปด้วย” (ทิพย์สุดา นัยทรัพย์และคนอื่นๆ, 2539 : 7)

ดนตรีเป็นมรดกของวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมายาวนานของแต่ละเผ่าพันธุ์ แต่ละชนชาติ ซึ่งก็มีดนตรีที่แตกต่างกันไป “ดนตรีมังคละเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่แพร่กระจายอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำยมและน่าน หรือในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย เช่น พิชณุโลก สุโขทัย และอุตรดิตถ์ วงดนตรีมังคละประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ ปี่มังคละ กลองมังคละ กลองยี่น กลองหลอน ฉิ่ง 3 เสียงหรือฆ้องหาม ฉาบล้อ ฉาบยี่น และกรับ บทบาทของวงดนตรีมังคละใช้สำหรับการทำหรือประกอบพิธีกรรมต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี และใช้ประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานมงคลและอวมงคล เช่น กฐิน ผ้าป่า ดรุณสงกรานต์ บวชศพ และงานในเทศกาลต่างๆ เป็นต้น” (สันติ ศิริขพันธ์, 2540 : 1) ในหนังสือดนตรีมังคละดนตรีพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก กล่าวว่า “ดนตรีมังคละเป็นดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งปรากฏหลักฐานบันทึกขึ้นวันว่า มีความเป็นมายาวนานนับร้อยปี เคยมีบทบาทสำคัญในฐานะมหรสพของสังคมเมืองพิษณุโลกและภูมิภาคเหนือตอนล่าง”

ลักษณะการบรรเลงดนตรีม้งคละจะมีเครื่องดนตรี 5-7 ชิ้น หนึ่งในวงจะมีปี่ เป็นตัวเดินทำนองเพลงเพียงชิ้นเดียว ซึ่งทำนองปี่ไม่มีชื่อเรียกเป็นเพลงแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับนักดนตรีจะต้องใช้คีตปฏิภาณและความสามารถในการด้น (Improvisation) เป็นทำนองเพลงโดยมีรูปแบบเฉพาะของนักดนตรีแต่ละคนซึ่งมีความคล้ายคลึงกันมาก แสดงให้เห็นว่าทำนองเพลงของนักดนตรีแต่ละคนมีการสืบทอดกันมาในกลุ่มนักดนตรีเดียวกัน จึงทำให้ทำนองปี่มีท่วงทำนองที่คล้ายกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่มีทำนองที่แท้จริงเลยในแต่ละเพลง

ปัจจุบันขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปมากดังกล่าวข้างต้น ทำให้ดนตรีม้งคละซึ่งเป็นดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมเริ่มลดบทบาทลง การละเล่นต่างๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ก็พัฒนาไปมาก โดยใช้ดนตรีจากตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เช่น แตรวง วงดนตรีสากล วงดุริยางค์ เป็นต้น บทบาทของดนตรีม้งคละจึงลดลงไปเป็นอันมาก ทั้งๆ ที่คุณค่าในเชิงความเป็นดนตรีพื้นบ้านยังคงดำรงอยู่ไม่ต่างไปจากอดีต

วงดนตรีม้งคละเป็นวงดนตรีที่มีบทเพลงเป็นของตัวเองอยู่หลายเพลง ซึ่งโดยการเรียกชื่อเพลงจะเรียกจากหน้าทับของกลองเป็นหลัก ส่วนทำนองเพลงจะเกิดจากการเป่าปี่ โดยการด้น (Improvisation) ทำนองขึ้นเองตามใจผู้บรรเลง ทำให้ทำนองที่เกิดจากบทเพลงเดียวกันแต่บรรเลงต่างวงกันจะไม่มีทำนองหลักที่แท้จริงจะเป็นปัญหาสำหรับวงดนตรีวงอื่นๆ ที่ไม่มีทำนองหลักบรรเลงและทำให้มีปัญหาในการถ่ายทอด

เมื่อปี พ.ศ. 2553 ข้าพเจ้าได้วิจัยสังเคราะห์ทำนองเพลงของดนตรีม้งคละแล้วได้ดำเนินการพัฒนาแนวทำนองหลักสำหรับการบรรเลงทำนองเพลงของปี่ให้เป็นทำนองเพลงที่มีความคงที่ มีความชัดเจนแน่นอนและมีรูปแบบของทำนองเพลงเหมือนกัน ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความนึกคิดของผู้เป่าปี่ขึ้นใหม่ จำนวน 10 เพลง ได้แก่ เพลงไม้หนึ่ง เพลงไม้สาม เพลงไม้สี่ เพลงสาวน้อยประแป้ง เพลงคางคกเข็ดเขี้ยว เพลงปลักใหญ่ เพลงคุดทะราดเหยียบกรวด เพลงเวียนโบสถ์ เพลงบัวลอย เพลงพญาเดิน เพื่อใช้เป็นทำนองหลักในการบรรเลงทำนองเพลงของดนตรีม้งคละและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาดนตรีม้งคละของท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

การส่งเสริมพัฒนาดนตรีม้งคละเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคมปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้ตระหนักในความสำคัญดังกล่าวนี้ จึงมีแนวความคิดในการพัฒนาดนตรีม้งคละไปสู่ความเป็นดนตรีร่วมสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการนำเอาทำนองเพลงดนตรีม้งคละที่ได้สังเคราะห์ขึ้นใหม่จำนวน 10 เพลง ไปทำการเรียบเรียงเสียงประสานให้เป็นบทเพลงร่วมสมัยและสามารถนำไปใช้บรรเลงเป็นวงดุริยางค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทำนองเพลงของวงม้งกละสำหรับใช้ในการบรรเลงเป็นวงดุริยางค์
2. เพื่อเรียบเรียงเสียงประสานทำนองเพลงดนตรีม้งกละ จำนวน 10 เพลง
3. เพื่อบันทึกแนวทำนองเพลงเป็นโน้ตสากลสำหรับใช้บรรเลงวงดุริยางค์

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าบทเพลงที่ได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ตามทฤษฎีสากลเมื่อนำมาใช้บรรเลงกับวงดุริยางค์แล้ว จะไม่ทำให้บทเพลงเสียรสชาติไป และยังทำให้เกิดบทเพลงร่วมสมัยได้ด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเรียบเรียงเสียงประสานทำนองเพลงตามหลักทฤษฎีดนตรีสากลขึ้นใหม่ จำนวน 10 บทเพลง เพื่อบรรเลงกับวงดุริยางค์
2. เป็นทำนองเพลงที่ได้มาจากการวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์ทำนองเพลงจากวงดนตรีม้งกละเป็นทำนองหลักของ รองศาสตราจารย์สชน โรจนตระกูล (2553) จำนวน 10 บทเพลง
3. การเรียบเรียงเสียงประสานในครั้งนี้ใช้กับเครื่องดนตรีสากลทั้งหมดมี 6 แนวเพลง ได้แก่ แนวกลอง แนวแตรทوبا แนวแตร แนวแซกโซโฟน แนวเครื่องทำนอง และแนวเครื่องสายเสียงต่ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทเพลงที่ถูกเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ตามหลักทฤษฎีดนตรีสากล 10 เพลงไว้เผยแพร่ให้แก่สถานศึกษานำไปบรรเลง และเพื่อให้คงอยู่สืบไป และให้อนุชนรุ่นหลังได้ซาบซึ้งถึงความเป็นดนตรีร่วมสมัย
2. เมื่อเผยแพร่ไปยังต่างประเทศทำให้ชาวต่างชาติเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีวงม้งกละมากขึ้น
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่บทเพลงอื่นของวงดนตรีม้งกละต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ดนตรีร่วมสมัย หมายถึง การนำทำนองเพลงไทยพื้นเมืองมาบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากลบรรเลงด้วยวงดุริยางค์

การพัฒนาทำนองเพลง หมายถึง การนำทำนองเพลงของวงม้งคณะทั้ง 10 บทเพลงมาเรียบเรียงเสียงประสานตามหลักทฤษฎีดนตรีสากล

วงม้งคณะ หมายถึง วงดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

วงดุริยางค์ หมายถึง วงดนตรีที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลักในการบรรเลง และมีเครื่องดนตรีครบทุกประเภท

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสร้างข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. นำทำนองเพลงที่ได้จากการสังเคราะห์ทำนองขึ้นใหม่จากงานวิจัยของรองศาสตราจารย์สรน โรจนตระกูล (2553) จำนวน 10 บทเพลงเท่านั้น
2. ในการเรียบเรียงเสียงประสานครั้งนี้ให้บรรเลงบทเพลงละ 2 ครั้ง ส่วนวงดนตรีวงใดจะบรรเลงก็ครั้งก็ตามความเหมาะสม
3. เรียบเรียงเสียงประสานใช้บรรเลงกับวงดุริยางค์เท่านั้น